

PORADNIK DEFENCE · 8 MIN CZYTANIA

Podwójne zastosowanie: gdy technologia cywilna staje się krytyczna dla bezpieczeństwa

Regulacje dotyczące produktów podwójnego zastosowania dla przedsiębiorstw przemysłowych: klasyfikacja, obowiązki zezwoleniowe, przykłady z obszaru wysokotemperaturowego i wymagania compliance.

Co oznacza podwójne zastosowanie?

Produkty podwójnego zastosowania to towary, oprogramowanie i technologie, które mogą być wykorzystywane zarówno do celów cywilnych, jak i wojskowych. Unijne rozporządzenie (UE) 2021/821 reguluje wywóz tych produktów z Unii Europejskiej. Dla przedsiębiorstw wytwarzających materiały wysokotemperaturowe, ceramikę lub specjalne wyłożenia może to mieć bezpośrednie znaczenie — nawet jeżeli własny produkt został pierwotnie opracowany do zastosowań cywilnych.

- Klasyfikacja jako produkt podwójnego zastosowania odnosi się do właściwości technicznych towaru — nie do zamiaru producenta
- Załącznik I do rozporządzenia zawiera obowiązującą w całej UE listę towarów wraz z technicznymi wartościami progowymi
- Krajowa niemiecka lista towarów objętych kontrolą wywozu (AWV, załącznik AL) może obejmować dodatkowe towary, których nie ma na liście unijnej
- Zezwolenia mogą wymagać także transfer wiedzy (technical assistance) i oprogramowanie
- Klauzula catch-all (art. 4) może obejmować również towary nieujęte na listach, jeżeli znane jest krytyczne przeznaczenie

Wskazówka: Rozgraniczenie: produkty podwójnego zastosowania a uzbrojenie — Produkty podwójnego zastosowania nie są tożsame z uzbrojeniem. Towary uzbrojeniowe (niemiecka lista kontrolna, część I A) są opracowywane specjalnie do celów wojskowych i podlegają surowszym obowiązkom zezwoleniowym. Produkty podwójnego zastosowania (część I B oraz lista UE) mają charakter przede wszystkim cywilny, ale potencjalnie nadają się do zastosowań wojskowych. Przyporządkowanie określa tryb postępowania zezwoleniowego i właściwy organ.

Istotne pozycje list towarowych dla obszaru wysokotemperaturowego

Dla przedsiębiorstw z obszaru budownictwa ogniotrwałego i technologii wysokotemperaturowych szczególnie istotne są kategorie 1 (materiały i chemikalia) oraz 2 (obróbka materiałów) unijnej listy produktów podwójnego zastosowania. Techniczne wartości progowe decydują o tym, czy produkt jest ujęty na liście, a tym samym czy wymaga zezwolenia.

- 1C007: ceramiczne materiały bazowe i kompozyty — ceramika wzmocniana włóknami o temperaturze zastosowania $> 1\,600\text{ °C}$ i gęstości $< 2,0\text{ g/cm}^3$
- 1A002 / 1C010: struktury kompozytowe i laminaty (1A002) oraz materiały włókniste, prepregi i preformy (1C010) — określone produkty z włókna węglowego i włókna węgla krzemu
- 1C001: materiały do pochłaniania fal elektromagnetycznych (np. absorbery radarowe do technologii stealth) oraz polimery o przewodności samoistnej
- 2B001: obrabiarki — sterowana numerycznie (CNC) obróbka ceramiki i kompozytów o określonych dokładnościach
- 1C107: grafit i ceramiczne kompozyty — gatunki istotne dla techniki raketowej o zdefiniowanych wartościach wytrzymałości

Wskazówka: Sprawdzenie technicznych wartości progowych — Ujęcie na liście zależy od dokładnych parametrów technicznych — odporności temperaturowej, gęstości, wytrzymałości, stopnia czystości. Prosimy porównać Państwa karty danych produktów z wartościami progowymi z załącznika I. W razie wątpliwości mogą Państwo złożyć w BAFA wniosek o informację dotyczącą listy towarów (Auskunft zur Güterliste, AzG) — jest ona wiążąca prawnie i bezpłatna.

Postępowanie zezwoleniowe i właściwość organów

Jeżeli towar jest sklasyfikowany jako produkt podwójnego zastosowania, eksporter potrzebuje zezwolenia na wywóz. W Niemczech organem właściwym do wydawania zezwoleń jest Bundesamt für Wirtschaft und Ausfuhrkontrolle (BAFA, Federalny Urząd Gospodarki i Kontroli Eksportu). Postępowanie rozróżnia zezwolenia indywidualne, zezwolenia globalne oraz zezwolenia generalne (AGG), wydawane w zależności od kraju przeznaczenia i grupy towarowej.

- Zezwolenie indywidualne: dla konkretnej transakcji z określonym odbiorcą — czas rozpatrywania ok. 4–8 tygodni
- Zezwolenie globalne: dla powtarzalnych transakcji z określonymi odbiorcami i towarami — ważne przez 2 lata
- Zezwolenie generalne (AGG): dla określonych kombinacji towar–kraj przeznaczenia — nie wymaga osobnego wniosku, ale obowiązuje rejestracja
- Oświadczenie o użytkowniku końcowym (EUC): użytkownik końcowy w kraju przeznaczenia musi potwierdzić ostateczne przeznaczenie i miejsce pozostania towaru
- Decyzja negatywna (Null-Bescheid): potwierdzenie, że towar nie jest ujęty na liście — dokumentacja dająca pewność prawną

Budowa Internal Compliance Programme (ICP)

Internal Compliance Programme (ICP) stanowi organizacyjną podstawę przestrzegania przepisów kontroli eksportu. BAFA zaleca budowę ICP wszystkim eksportującym przedsiębiorstwom — w firmach z produktami istotnymi z punktu widzenia podwójnego zastosowania jest to de facto obowiązek. Dobrze zbudowany ICP chroni przedsiębiorstwo przed naruszeniami i ich konsekwencjami: karami pieniężnymi do 500 000 euro za każde naruszenie, karami pozbawienia wolności oraz utratą zdolności do uzyskiwania zezwoleń.

- Zobowiązanie zarządu: kierownictwo przedsiębiorstwa musi pisemnie zadeklarować przestrzeganie przepisów kontroli eksportu
-

Osoba odpowiedzialna za wywóz: imiennie wyznaczona osoba z uprawnieniami do wydawania poleceń — nieetożsana z kierownikiem eksportu

- Klasyfikacja towarów: systematyczne sprawdzanie wszystkich produktów pod kątem list towarowych — regularna aktualizacja przy zmianach produktów
- Weryfikacja klientów (screening): porównanie wszystkich partnerów handlowych z listami sankcyjnymi (UE, ONZ, US-OFAC)
- Szkolenia: regularne szkolenia wszystkich istotnych pracowników — sprzedaż, zakupy, wysyłka, technika
- Dokumentacja i archiwizacja: przechowywanie wszystkich dokumentów istotnych dla eksportu przez co najmniej 5 lat

Wskazówka: Podręcznik BAFA jako przewodnik — BAFA udostępnia bezpłatny podręcznik dotyczący wdrożenia ICP. Zawiera on wzory dokumentów, listy kontrolne i opisy procesów, które średnie przedsiębiorstwa mogą wdrożyć bezpośrednio. Do pobrania na bafa.de — hasło wyszukiwania „Internal Compliance Programme”.

Często zadawane pytania

Czy zwykle materiały ogniotrwałe (szamot, korund) są produktami podwójnego zastosowania?

Konwencjonalne materiały ogniotrwałe, takie jak szamot, korund zwykły, kształtki z tlenku magnezu czy standardowe masy lane, z reguły nie są ujęte na listach i tym samym nie wymagają zezwoleń. Sytuacja staje się krytyczna w przypadku ceramiki wysokowydajnej, kompozytów włóknistych, określonych gatunków grafitu oraz materiałów odpornych na ultrawysokie temperatury, które przekraczają techniczne wartości progowe listy towarowej.

Co grozi za naruszenie przepisów kontroli eksportu?

Umyślne naruszenia przepisów kontroli eksportu są przestępstwami, nieumyślne są z reguły karane jako wykroczenia administracyjne. AWG przewiduje za przestępstwa karę pozbawienia wolności od trzech miesięcy do pięciu lat, a za naruszenia embarga na broń od roku do dziesięciu lat; w przypadkach szczególnie ciężkich grozi do 15 lat. Za wykroczenia mogą być nakładane kary pieniężne do 500 000 euro za każde naruszenie. Dodatkowo mogą zostać cofnięte zezwolenia eksportowe, a przedsiębiorstwo może zostać wykluczone z zamówień publicznych.

Czy kontrolę eksportu musi weryfikować także dostawca, czy tylko producent wyrobu końcowego?

Każdy eksporter odpowiada samodzielnie — również dostawca, jeżeli dostarcza bezpośrednio za granicę. Przy dostawie do klienta w Niemczech (np. do integratora systemów), który eksportuje wyrób końcowy, obowiązek kontroli eksportu spoczywa na integratorze systemów. Mimo to również dostawca powinien sklasyfikować swoje towary i prowadzić ICP, aby wykazać dochowanie należytej staranności.

Porozmawiajmy o Państwa projekcie

Odpowiedź w ciągu 24 godzin w dni robocze.

info@sbs-rs.de

+49 89 541 960 200 Czytaj online: www.sbs-rs.de/defense-industrie/ratgeber/dual-use-technologien